

1. Твоє професійне, особисте й сімейне майбутнє закладається вже нині через візію. Вона є чітким і усвідомленим уявленням про те, яким ти бачиш своє життя через певний час. Кожна твоя нинішня дія, вибір, думка, звичка закладає фундамент твого майбутнього.
2. Професійне, особисте та сімейне життя не існують окремо, вони тісно переплетені й постійно впливають одне на одне. Ключове слово, що зрівноважує всі сфери життя, — баланс.
3. Баланс між різними сферами твого життя — це постійний пошук найбільш комфортного для себе розподілу часу й ресурсів між роботою, особистим та сімейним життям. Ознака балансу — відчуття гармонії та задоволення у всіх трьох сферах.
4. Знайти баланс між професійним, особистим та сімейним життям — це одне з найважливіших завдань, і воно актуальне не лише для дорослих, а й для підлітків. Адже звички, які ти формуєш нині, стануть основою твого майбутнього.

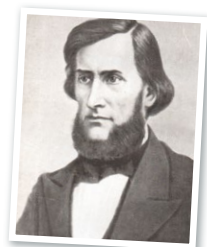

svitdovkola.org/zbd9/25

§25. Світ професій

Якщо ви вдало виберете справу і вкладете в неї всю свою душу, то щастя саме відшукає вас.

*Костянтин Ушинський,
відомий освітній діяч*

1. Як ти розумієш слова Костянтина Ушинського? Що означає вислів “вдало вибрати справу”? Чи складно це зробити?

Що важливо розуміти під час вибору професії?

У часи, коли змінюються технології, цінності та умови праці, вибір професії стає не лише справою смаку. Це рішення, що впливає на твій добробут. Для того щоб зробити правильний вибір, важливо мати базові знання про світ праці. Втім це не так просто, як здається.

Чи знаєш ти, що в Україні налічується близько 9000 професій? Їх назви внесено до Національного класифікатора України “Класифікатор професій” — офіційного документа, що присвоює кожному виду професійних робіт чітку, стан-

дартизовану назву та код. Цей документ може стати твоїм орієнтиром у світі професій. Для цього варто лише дізнатися, як ним користуватися.

2. Ознайомся зі структурою Класифікатора професій. Склади коротку довідку про свою майбутню професію.

У світі професій легко орієнтуватися, якщо ти знаєш, чим відрізняються поняття “спеціальність” і “посада”. Іноді підлітки не розуміють цієї різниці, а отже у них формується неправильне уявлення про майбутню професію. Наприклад, дехто мріє стати директором, бо вважає це професією. Однак директор, або керівник, — це посада, яку можна обійняти після накопичення певного професійного досвіду. Натомість спеціальність визначає конкретний фах у межах обраної професії. Наприклад, інженер — це професія, а інженер-енергетик — спеціальність; лікар — професія, а хірург — спеціальність.

Спеціальність — комплекс знань, умінь і навичок, необхідних для визначеного роду діяльності в межах однієї професії.

Посада — це місце/ранг, пов’язане з виконанням організаційно-розпорядничих функцій у межах певної організації.

3. Виконай вправу на встановлення відповідності між професією, спеціальністю та посадою.

Як орієнтуватися у світі професій?

Для того, щоб ти орієнтувався в різноманітних професіях, розроблено різні класифікації. Одна з найбільш розповсюджених — класифікація за типом предметів праці. Виділяють п’ять типів професій залежно від того, з чим (або ким) людина працює.

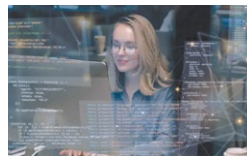
“Людина — людина”. Це професії, пов’язані зі спілкуванням, навчанням, допомогою тощо. Учителі, лікарі, психологи, соціальні працівники — їхня робота полягає у взаємодії з людьми. Для них важливі емпатія, доброзичливість та вміння слухати.

“Людина — техніка”. Фахівці цього типу працюють із машинами, механізмами, інструментами. Наприклад, будівельники, електрики, автомеханіки, інженери. Ці професії потребують точності та логічного мислення.

“Людина — природа”. Це ті, хто вибрав роботу з тваринами, рослинами, екосистемами: наприклад, агрономи, зоотехніки, ветеринари, біологи та екологи. Такі люди цінують природу, розуміють її закони й прагнуть зберегти довкілля для майбутніх поколінь.

“Людина — знакова система”. Це професії, що оперують символами: цифрами, текстами, кодами. Серед них програмісти, бухгалтери, філологи. Для них важливо вміти зосереджуватися, аналітично мислити та працювати з абстрактними поняттями.

“Людина — художній образ”. До цієї групи належать творчі професії: актори, художники, декоратори, скульптори, фотографи, дизайнери, музиканти, письменники. Головна їхня риса — здатність оригінально бачити світ і передавати це бачення іншим.

4. Виконай вправу на встановлення відповідності між групою професій та її характеристиками.
5. Об’єднайтеся в групи, для кожної групи виберіть одну з класифікацій професій (за метою праці, за засобами праці, за умовами праці, за рівнем кваліфікації та освіти). Користуючись інтернет-джерелами, створіть інтелект-карту з характеристикою класифікації, прикладами професій і якостями, необхідними для представників цих професій.

Які тренди є на ринку праці?

Світ змінюється стрімко. Те, що ще кілька років тому здавалося фантастикою, нині — реальність. Разом із технологіями змінюється і ринок праці. До 2030 року професійна карта світу зазнає значних змін. За прогнозами експертів, до 2030 року у світі 75–375 млн працівників можуть змінити професію.

Тож які сучасні світові тренди є на ринку праці?

Автоматизація та штучний інтелект. Багато професій, які виконують рутинну роботу, поступово будуть замінені роботами або алгоритмами. Такі зміни відбудуться, за прогнозами, у сфері бухгалтерії або логістики. Водночас з’являться нові затребувані позиції: інженери з роботехніки, аналітики даних, розробники штучного інтелекту тощо.

Зростання кількості цифрових професій. Уже нині активно розвивається ІТ-сфера, кібербезпека, дизайн цифрового контенту, керування онлайн-платформами. Передбачають, що до 2030 року ці напрями стануть ще впливовішими, а цифрова грамотність буде так само важливою, як уміння читати й писати.

М’які навички (soft skills) — це комплекс навичок, що відповідають за успішність і високу продуктивність, не пов’язані зі сферою діяльності (критичне мислення, комунікативні навички тощо).

Попит на “м’які навички” (soft skills). У світі, де машини виконують технічну роботу, усе більше цінують людські якості, як-от емоційний інтелект, критичне мислення, здатність до співпраці. Вони універсальні й допомагають швидко адаптуватися до змін.

Глобалізація і віддалена робота. Завдяки інтернету люди можуть працювати з будь-якої точки світу. Кількість таких працівників зростатиме одночасно з конкуренцією на ринку праці, адже роботодавці зможуть наймати фахівців із різних країн.

Професійна мобільність і навчання впродовж життя. Людина за своє життя може змінити кілька сфер діяльності. І це чудовий досвід. Саме тому важливо вміти швидко навчатися, перекваліфіковуватися і постійно оновлювати свої знання.

6. Переглянь відео про важливі професійні навички. Чому вони необхідні для різних професій? Проаналізуй свої навички. Які з них у тебе вже розвинені? Над якими треба ще попрацювати?

Тренди ринку праці України до 2030 року

Україна — частина глобального світу, тому міжнародні тенденції актуальні й для нас. Але є національні особливості. Тренди на ринку праці України виникають під впливом кількох чинників, які діють одночасно:

- повномасштабна війна та її наслідки (руйнування інфраструктури й виробництва, демографічна проблема, психологічний стан населення, екологічні катастрофи);
- необхідність захисту суверенітету країни й безпеки нації з огляду на сусідство країни-агресорки;
- фізична та психологічна реабілітація ветеранів, а також інших осіб, постраждалих у війні;
- масштабне повоєнне відновлення України;
- розвиток аграрного сектору економіки.

7. Удвох з однокласником/однокласницею визначте тренди ринку праці України до 2030 року. Які з них ви вважаєте найбільш значущими? Поясніть чому.
8. Запитай у ШІ про тенденції на ринку праці за спеціальністю, яка тебе захоплює зараз. Наскільки актуальними будуть цікаві тобі професії? Які навички необхідно розвивати для роботи в цій сфері?

Які стратегії допомагають планувати професійне майбутнє?

У сучасному, швидкозмінному світі планування професійного майбутнього потребує гнучкого та проактивного підходу. Традиційна модель “одна професія на все життя” вже не актуальна. Планування професій-

ного майбутнього передбачає постійну готовність до навчання, адаптації й використання нових можливостей. Твій найбільший актив — це здатність швидко вчитися та змінюватися.

9. У рамці подано ключові стратегії планування професійного майбутнього. Розкрий зміст кожної зі стратегій за поданим зразком.

Як спланувати професійне майбутнє: основні стратегії

1. **Безперервне навчання** (навчайся активно: шукай онлайн-курси, читай книги, статті про вибрану спеціальність, будь обізнаним/обізнаною з інноваціями в цікавій тобі галузі, вдосконалюй свої навички та освоюй нові).
2. **Розвиток “м’яких навичок”**.
3. **Створення портфоліо** самопрезентації, а не просто резюме.
4. **Моніторинг ринку праці та галузевих тенденцій**.
5. **Розширення мережі контактів**.
6. **Гнучкість і відкритість до змін**.

10. Об’єднайтеся в групи і виконайте творче завдання. Презентуйте результати своєї роботи в класі.

- ✓
1. Вибір професії — важливий крок у майбутнє. Від того, наскільки вибрана професія відповідає твоєму характеру, інтересам і життєвим цінностям, залежить твоя задоволеність життям, фінансова стабільність та емоційне здоров’я.
 2. Для орієнтації у світі професій є різні класифікації. Одна з найвідоміших — за типом предмета праці: “людина — людина”, “людина — техніка”, “людина — природа”, “людина — знакова система”.
 3. Світові тренди і дослідження ринку праці допомагають вибрати ту професію, яка буде актуальною через кілька років. Сьогодні такими трендами є: активне впровадження штучного інтелекту, наявність “м’яких навичок”, посилення актуальності віддаленої роботи, професійний розвиток і навчання протягом усього життя.
 4. Допомогти спланувати професійне майбутнє в умовах швидкозмінного світу тобі допоможуть відповідні стратегії та орієнтування у світових тенденціях.

